

AUSTRALIAN KELPIE

Domarkompendium med kommentarer

Framtaget av Svenska Kelpieklubben till SBK exteriördomarkonferens 2021-03-20

FCI-nummer 293

FCI-standard på engelska publicerad 2012-12-11

FCI-standard fastställd av FCI General Committee 2012-10-08

Översättning fastställd av SKKs arbetsgrupp för standardfrågor 2013-02-13

Ursprungsland/hemland: Australien

Användningsområde: Vallhund

FCI-klassifikation: Grupp1, sektion 1. Med arbetsprov

Bakgrund/Ändamål

Efter att stora landområden öppnats för exploatering i delstaterna New South Wales och Victoria ökade fårpopulationen så mycket att det fanns egendomar på över 800 000 hektar med över 250 000 får. På så stora ytor var fårvallning med herdar (ursprungligen straffångar) opraktisk. Istället sattes trådstaket upp och fåren släpptes fria. Det blev nödvändigt med hundar för att hantera fåren på så stora områden. En hundras behövde utvecklas för arbete i de förhållanden som rådde i Australien vilka inkluderade hetta, besvärlig terräng, sandstormar och stora avstånd. Det blev rasen australian kelpie med hundar som kunde arbeta outtröttligt i det hetaste och dammigaste av klimat.

Liksom för så många raser är ursprunget till australian kelpie omdiskuterat. Det råder dock inga tvivel om att hundar som importerades från Skottland lade grunden till rasen. Dessa hundar var svarta med tanteckning, långhåriga, medelstora och av collietyyp med vippöron. Vissa av dem var släthåriga med ståndöron men också av collietyyp. Bland avkommorna från de importerade hundarna förekom leverbruna och leverröda valpar.

Här börjar kelpiens historia.

Kelpiens ursprung kan härledas till sex founders, det vill säga tre föräldrapar som oberoende av varandra importerades av tre immigranter. Den tik som så småningom kom att ge rasen dess namn föddes på George Robertsons egendom Warrack Station i Victoria och var fallen efter två black and tan färgade working collies som var importerade 1866 från Skottland. Tiken var långhårig, black and tan färgad och hade hängöron. Hon kom till Jack Gleeson och han döpte henne till Kelpie, ett populärt namn i Skottland på vallhundstikar på den tiden. Kelpie är ett gaeliskt ord och betyder vattenande, mystiskt väsen. Gleeson's Kelpie kallas även för Old Kelpie.

Under början av 1870 som Old Kelpie föddes, besökte Gleeson sin gamla vän Mark Tully, som gav honom en svart hanhund vid namn Moss. Hanen var uppfödd hos Mr. Rutherford på Yarrowonga station. Moss var fallen efter två black and tan färgade hundar som var importerade från Skottland. Gleesons Kelpie parades med Moss och gav upphov till en framstående linje vallhundar.

Det tredje ursprungsparet Brutus och Jenny var black and tan färgade working collies som importerades från Skottland omkring 1870. Brutus och Jenny fick bland annat avkommorna Caesar, Nero och Laddie. Avkommorna visade sig vara goda vallhundar som var mycket väl lämpade för australiska förhållanden. Ceasar parades med Gleesons Kelpie, och en black and tan färgad tikvalp ur denna kombination skänktes till Mr. King. Tikvalpen, som fick samma namn som modern och kallas King's Kelpie, utvecklades till en utmärkt vallhund.

Bild 1 Kings Kelpie, en av rasens viktiga founders.

King startade med henne på det första vallhundsprovet i Australien, 1872. Kelpie vann tävlingen och hennes prestation imponerade så stort varpå det blev en stort efterfrågan på hennes valpar, som kallades för "Kelpie's pups" – på den vägen fick rasen sitt namn.

Kommentar:

Enligt gamla skrönor blandade man in räv för att få fram rasens karakteristiska utseende. Bl a står detta beskrivet i kelpiens "bibel" Australian Barkers and Biters [Ref 3] skriven av Robert Kaleski. Detta är dock felaktigt, då det genetiskt är omöjligt för en hund och en räv att producera avkommor.

Bild 2 Robert Kaleski, författaren av Australian Barkers and Biters samt den person som skrev den första standarden för Australian Kelpie [Ref 2] 1902.

Helhetsintryck

Helhetsintrycket skall vara en smidig, livlig hund av hög klass, som visar hård muskelkondition kombinerad med stor smidighet i lemmarna och som ger intryck av förmåga till outtröttligt arbete. Den skall vara fri från varje antydning till spinkighet.

Viktiga måttförhållanden

Kroppslängden, mätt från bröstbensspets till sittbensknöl, skall förhålla sig till mankhöjden som 10 till 9.

Kommentar:

Avståndet manke – armbåge ska vara 50% av hundens höjd med en tendens mot längre ben.

Bild 3 Tik av utmärkt typ. Denna tik är enligt en australisk specialdomare av sådan kvalité att hon skulle stå som vinnare på specialutställning i rasens hemland.

Uppförande/Karaktär

Australian kelpie är en utomordentligt uppmärksam, pigg och i hög grad intelligent hund med ett mildt, följsamt lynne och en nästan outtömlig energi och en påfallande lojalitet och plikttrogenhet.

Rasen skall ha en naturlig instinkt och fallenhet för att valla får, både på öppen ostängslad mark och i inhägnade fållor. Varje felaktighet i byggnad eller temperament som är främmande för en arbetande vallhund måste anses som otypisk.

Kommentar:

Det är extra viktigt för en hund, som ska klara av att jobba en hel dag, att inte vara stressad och bränna energi i onödan. Men lika fel som det är om kelpien är stressad, är det att den är loj och arbetsovillig.

Huvud

Huvudet skall stå i proportion till hundens storlek. Huvudets allmänna form och kontur skall ge ett ganska rävlikt intryck, vilket mildras av de mandelformade ögonen.

Kommentar:

En kelpie ska ge ett milt och vaket uttryck. Den ska även tordas ta ögonkontakt med domaren.

Skallparti

Skalle

Skallen skall vara en aning rundad och bred mellan öronen.

Pannans profil skall vara rak.

Bild 4 Ett utmärkt hanhuvud med lagom stora öron. Observera att skallen helt korrekt är rundad mellan öronen.

Bild 5 Utmärkt tikhuvud

Bild 6 Stora öron som sitter för tätt. Konkav mellan öronen.

Bild 7 hund med platt skalle.

Kommentar:

Bild 6 och Bild 7 visar båda huvud med fel som är väldigt vanligt på de svenska australian kelpie, nämligen stora öron där skallen antingen är platt eller konkav.

Stop

Stopet skall vara markerat.

Bild 8 Dåligt markerat stop.

Bild 9 Lagom markerat stop.

Ansikte

Nostryffel

Färgen på nostryffeln skall överensstämma med pälsfärgen.

Kommentar:

Detta innebär att nostryffeln på en fawnfärgad, blå eller röd hund är ljusare än på en chokladbrun respektive svart.

Bild 10 Nosen på blå, fawn och röd ska vara ljusare.

Nosparti

Nospartiet skall vara fint utmejslat och markerat. Det skall helst vara en aning kortare än skallen.

Läppar

Läpparna skall vara torra och ligga väl an.

Käkar/Tänder

Saxbett med starka, sunda och regelbundna tänder.

Kommentar:

Då man i rasens hemland tar lätt på tandförluster, ska inte för stor vikt läggas på enstaka förluster av P1:or.

Många individer i rasen har en klen underkäke och ett bett som kan tendera till överbett. Detta är något man ska vara observant på.

Kinder

Kinderna skall varken vara grova eller utstående, men rundade mot nospartiet.

Kommentar:

Tan-färgen kan lura ögat och göra att man uppfattar att tan-färgade hundar har dåligt utfyllda kinder.

Ögon

Ögonen skall vara mandelformade, av medelstorlek och tydligt markerade i vråna. Uttrycket skall vara intelligent och ivrigt.

Färgen skall vara brun och harmoniera med färgen på pälsen. Hos blå hundar är ljusare ögonfärg tillåten.

Kommentar:

Även en fawn-färgad hund tillåts ha ljusare ögonfärg. En tan-färgad hund kan ha något ljusare ögon, vilket ska anses vara ett mindre fel. I "Extended Breed Standard of The Australian Kelpie" [Ref 1] beskrivs detta på följande vis: "A light eye gives a hard expression foreign to the Kelpie. However, a sound, typey, slightly lighteyed dog should not be beaten by an unsound dog which is off-type because the latter happens to have a dark eye".

Bild 11 Korrekt ögonform med ögonfärg som väl harmonierar med pälsfärg.

Bild 12 Något ljusa och runda ögon

Bild 13 Runda ögon

Öron

Öronen skall vara av medelstorlek, upprättstående och avsmalnande till en fin spets i tippen. Själva örat skall vara tunt men starkt vid basen. Öronen skall vara brett ansatta på hjässan, luta utåt och vara lätt rundade i ytterkanten. Insidan av örat skall vara väl behårad.

Bild 14 Korrekta öron. Hunden har en något platt skalle

Hals

Halsen skall vara medellång, stark, lätt välvd och gradvis övergå i skulderpartiet. Den skall vara fri från löst halsskinn och ha en någorlunda kraftig krage.

Kommentar:

*En tjock och tät krage kan göra att hunden ger intryck av att ha en för kort och/eller kraftig hals, se **Bild 15**. Det är därför viktigt att ordentligt känna på hunden för att avgöra om den till synes korta halsen verkligen är kort, eller om hunden enbart har en kraftig krage där pälsen står rakt ut.*

Bild 15 Hals som pga pälsmängd ger intryck av att vara kort och kraftig.

Bild 16 Korrekt hals som gradvis övergår i skulderpartiet.

Kropp

Kommentar:

Kroppslängden ska förhålla sig till mankhöjden som 10:9. Förhållandet 10:10, dvs en kvadratisk hund är ett allvarligare fel än om hunden är något lång i kroppen.

Överlinje

Överlinjen skall vara fast och jämn.

Kommentar:

Både karprygg och eftergivande rygg visar på svagheter i konstruktionen. I "Extended Breed Standard of The Australian Kelpie" [Ref 1] anges att manken ska vara väl markerad och ryggen av måttlig längd.

Bild 17 Korrekt rygglinje.

Foto Sofia Olsson

Bild 18 Hanhund av utmärkt typ, Eftersom tassarna är gömda i gräset ger hunden felaktigt ett något långt intryck.

Kommentar:

*Ryggar motsvarande de i **Bild 19** och **Bild 20** börjar dessvärre bli allt för vanlig, även på hundar som vinner på utställningar.*

Bild 19 Exempel på rygg där manken inte är högsta punkt

Bild 20 Rygg som inte är jämn, tydlig dip efter manken.

Ländparti

Ländpartiet skall vara starkt och muskulöst och flankerna skall ha gott djup.

Kors

Korset skall vara ganska långt och sluttande.

Kommentar:

I "Extended Breed Standard of The Australian Kelpie" [Ref 1] anges att lutningen på korset ska vara ca 30°.

Bröstkorg

Bröstkorgen skall vara djup, musklad och måttligt bred. Revbenen skall vara väl välvda och nå långt bak. Bröstkorgen skall inte vara tunnformad.

Svans

I vila skall svansen hänga i en mycket lätt båge. Under rörelse eller upphetsning får den höjas, men under inga omständigheter får någon del av svansen bäras in över ryggen.

Svansen skall vara ansatt så att den jämnt övergår till det sluttande korset och den skall räckta ungefär till hasen.

Kommentar:

I Extended Standard anges att svans som är kort och/eller krokig, eller saknar fana är ett allvarligt fel

Extremiteter

Framställ

Helhet

Frambenen skall vara muskulösa med stark men elegant benstomme. Sedda framifrån skall de vara raka och parallella.

Skulderblad

Skuldrorna skall vara torra, muskulösa och väl sluttande med skulderbladen tätt ansatta vid manken.

Överarm

Överarmen skall bilda en korrekt vinkel mot skulderbladet.

Armbåge

Armbågarna får varken vara inåt- eller utåtvidna.

Mellanhand

Mellanhanden skall sedd från sidan ha en lätt lutning för att säkerställa smidigheten i rörelserna och förmågan att vända snabbt.

Framtassar

Framtassarna skall vara runda, starka och väl slutna med tjocka trampdynor, välvda tår och starka, korta klor.

Bakställ

Helhet

Bakstället skall vara brett och starkt. Bakbenen skall sedda bakifrån, från hasorna till tassarna, vara raka och parallella och varken vara för brett eller för trångt ställda.

Knäled

Knäleden skall vara väl vinklad.

Has/hasled

Hasorna skall vara låga.

Baktassar

Baktassarna skall vara runda, starka och väl slutna med tjocka trampdynor, välvda tår och starka, korta klor.

Rörelser

För att uppnå den nästan obegränsade uthållighet som krävs av en arbetande fårhund på vidsträckta marker måste australian kelpie vara absolut sund, både i byggnad och i rörelser. Rörelserna skall vara fria och outtröttliga och hunden måste ha förmåga att vända plötsligt i hög fart. I trav närmar sig tassarna varandra allt eftersom tempot ökar, men när hunden står stilla skall benen vara parallellt ställda.

Kommentarer:

Så kallad driv är en viktig egenskap i rörelsen, utan den blir kelpien snudd på värdelös som arbetande hund. Höga benrörelser eller en hund som rör sig med snabba och trippande steg har inte driv. Hunden som rör sig med korta snabba steg täcker mindre mark vid varje steg och slösar mycket energi för ett magert resultat. Det kan se flashigt ut, men hunden saknar driv. En kelpie som rör sig korrekt har ett sänkt huvud i förhållande till i stående.

Svansen får aldrig passera lodlinjen i rörelse. Gör den det beror det ofta på ett för brant kort, att svansen är oharmoniskt ansatt eller att hunden spänner upp sig mot andra hundar i ringen. En för högt buren svans som inte påverkar hundens rörelse är ett mindre allvarligt fel medan all påverkan på hundens rörelse och/eller tendens till ilska/hot mot annan individ ska ordentligt påverka priset.

Bild 21 Hund med driv. Notera hundens sänkta huvud i rörelse.

Päls

Pälsstruktur

Pälsen skall vara dubbel med kort, tät underull. Täckhåret skall vara tätt, rakt och hårt samt ligga utefter kroppen så att det står emot regn. Under bålen skall pälsen vara längre och på baksidan av låren bilda måttliga byxor. På huvudet (inklusive insidan av örat), benens framsidor och på tassarna skall pälsen vara kort. På halsen skall den vara längre och tjockare och bilda en krage. Svansen skall vara borstigt behårad. I genomsnitt skall pälsen på kroppen vara från 2 till 3 cm lång. En päls som är för lång eller för kort är fel.

Färg

Svart med eller utan tanteckning, leverröd eller leverbrun med eller utan tanteckning, fawn eller blå.

Kommentar:

I originalstandarden anges färgerna som black, black and tan, red, red and tan, fawn, chocolate and smoke blue. Fram till den senaste revideringen översattes dessa färger till Svart (SKK färgkod 751), black & tan (SKK färgkod 537), röd (SKK färgkod 250), red and tan (SKK färgkod 495), fawn (SKK färgkod 514), chokladbrun (SKK färgkod 324), och röklå (SKK färgkod 751).

I en tidigare revideringen har man valt att översätta färgen "red" till leVERRÖD (SKK färgkod saknas!), "red and tan" översattes till leVERRÖD eller leverbrun med tanteckning (SKK färgkod saknas!), "chocolate" översattes till leverbrun (SKK färgkod 972) och "smoke blue" översattes till blå (SKK färgkod 756). Rasklubben har försökt få en ändring så att man återgår till den ursprungliga översättningen, men inte vunnit gehör för det. Samliga uppfödare använder den gamla översättningen vid registrering av valpar. Om färgkoderna saknas för att ingen använder den nya översättningen av färgerna eller om det beror på annan anledning har vi inte tagit reda på.

Det förekommer att vissa hundar har vita tecken. Ingenstans i standarden eller den utökade standarden nämns hur detta ska bedömas. Den allmänna åsikten hos domare och uppfödare i Australien är att om en hund har en fläck på bröstet, och fläcken än mindre än en handflata är det acceptabelt. Däremot ser man mycket allvarligt på vita tassar och/eller vita klor då dessa anses vara mindre hållbara i den tuffa terrängen som rasen förväntas jobba i.

Storlek/Vikt

Mankhöjd	Hanhund	46 – 51 cm
	Tik	43 – 48 cm

Kommentar:

Rasen har i Sverige blivit allt för stor. En tik på 48 anses av domarna oftast vara medelstor. Stor vikt behöver läggas på storleken, och framförallt att inte döma bort de mindre hundarna. En tik på 42 cm är inte mer ifrån standardens minimimått än vad tiken på 49 cm är ifrån max.

Fel

Varje avvikelse från standarden är fel och skall bedömas i förhållande till graden av avvikelse och dess påverkan på hundens hälsa och välbefinnande samt förmåga att utföra sitt traditionella arbete.

Allvarliga fel

- Lösa skuldror.
- Varje tendens till kohasighet eller hjulbenthet.
- Nystande eller paddlande rörelser.
- Bundna eller styltiga rörelser.

Diskvalificerande fel

- Aggressiv eller extremt skygg.
- Hund som tydligt visar fysiska eller beteendemässiga abnormiteter.

Extended Breed Standard

Nedanstående fel är hämtade ifrån Extended Breed Standard of The Australian Kelpie [Ref 1] samt kompletterade med fel vi ser i Sverige.

Allvarliga fel

<i>Gåsnacke</i>	<i>Att springa med huvudet för högt är en onaturlig position. En arbetande Kelpie rör sig med huvudet hållet ganska lågt.</i>
<i>Käkar</i>	<i>Över- eller underbett.</i>
<i>Topline</i>	<i>Karprygg eller eftergivande rygg.</i>
<i>Allmänt intryck</i>	<i>Grov och tung eller tunn och vinthundslig.</i>
<i>Temperament</i>	<i>Utfall mot andra hundar. Att bita är ett mycket allvarligt fel och främmande för rasen.</i>
<i>Skuldra</i>	<i>Dålig vinklad skuldra påverkar rörelserna.</i>
<i>Kors</i>	<i>Kort kors.</i>
<i>Hasor</i>	<i>Kohasig/hjulbent.</i>
<i>Frambensrörelser</i>	<i>Nystande, vevande frambensrörelser.</i>
<i>Tassar</i>	<i>Platta och/eller lösa tassar.</i>
<i>Öron</i>	<i>Hängande eller delvis hängande öron.</i>
<i>Bröstkorg</i>	<i>Grund bröstorg med dålig plats för hjärta och lungor.</i>
<i>Svans</i>	<i>Kort och/eller krokig. Avsaknad av fana.</i>
<i>Päls</i>	<i>För lång.</i>
<i>Mentalitet</i>	<i>Rädd, undviker människor.</i>
<i>Rörelse</i>	<i>Snabba, korta, trippande, orytmiska och eller obalanserade rörelser.</i>

Nota bene

Endast funktionellt och kliniskt friska hundar med rastypisk konstruktion skall användas till avel.

Testiklar

Hos hanhundar måste båda testiklarna vara fullt utvecklade och normalt belägna i pungen.

Exempel på hundar med de 7 godkända färgerna

Röd Tik av utmärkt typ

Foto: Sofia Olsson

Svart Hanhund av mycket god typ som ger ett något kort intryck

Foto: Sofia Olsson

Chokladbrun Hanhund av utmärkt typ

Foto: Sofia Olsson

Red & Tan Hanhund av utmärkt typ. kunde vara bättre vinklad i sitt knä.

Foto: Sofia Olsson

Black & Tan Hanhund av utmärkt typ

Foto: Sofia Olsson

Fawn Hanhund av mycket god typ, på bilden en "krummande" rygglinje.

Blå Hanhund av god typ. Outvecklat förbröst och rak i fronten.

Foto: Sofia Olsson

Bilden ovan visar hundar av alla de sju godkända färgerna på samma bild, från vänster Red and Tan, Svart, Röd, Blå, Black & Tan, Chockladbrun och Fawn. Bilden kommer från www.kelpiegallery.se där över 1000 kelpies är porträtterade. En websida som varmt rekommenderas till alla som dömer eller är intresserad av rasen!

Att tänka på när man dömer australian kelpie

Att man som auktoriserad domare på en ras ska kunna rasstandarderna är naturligtvis självklart. Men när det gäller australian kelpie har man dessutom förmånen att ursprungslandets kennelklubb ANKC har formulerat en utökad standard, "Extended Breed Standard of The Australian Kelpie" [Ref 1]. I den utökade standarden så beskrivs tydligt hur man ska tolka det som standarden beskriver. För oss som rasklubb är det självklart att en domare som ska döma vår ras förutom att läsa standarden även läser den utökade standarden.

Australian kelpie är en ras som typmässigt inte förändrats nämnvärt under åren. Standarden har inte ändrats mycket vid de revideringar som är gjorda, och man har fortsatt att tolka standarden på likvärdigt sätt. Se t ex tiken på

Bild 23 som än idag skulle kunna stå som vinnare i en utställningsring.

Bild 22 Tik som är SE & INTUCh SE BCh SE LCh SE SPBCh SE VCH, LPI LP II SM-vinnare spår Korad gk vällanlagsprov får

Australian kelpie är inte uppdelad i arbets- och utställningslinjer. Det innebär att samma hundar tävlar framgångsrikt både på bruks, agility, jobbar med gården kor eller får och står som vinnare på en utställning se Bild 22. För oss är det oerhört viktigt att det fortsätter vara så!

Bild 23 Tik som vann BIS på All Breeds på 50-talet. Bilden kommer från Extended Standard

Avslutningsvis vill vi citera det första stycket under rubriken "Judge the Australian Kelpien" i den utökade standarden:

Vid alla tillfällen då man bedömer kelpie finns det två viktiga punkter att tänka på; ingen domare har råd att förbise dem:

(a) Detta är en arbetande vallhund, avlad för att driva och valla stora fårfloccar i Australiens hårda förhållanden

(b) Kelpie måste alltid skiljas från Australian Cattle Dogen, som har mer substans, grövre huvud, rundare bröstkorg och grövre benstomme.

Referenser

Ref 1 Australiens Rasstandard <http://ankc.org.au/Breed/Detail/149> 2020-01-13

Ref 2 Extenden Breed Standard <http://ankc.org.au/Breed/Detail/149> 2020-01-13

Ref 3 Kaleski Robert, Australian Barkers and Biters ISBN: 1905124759 utgåva 2005. (Ursprunglig utgåva 1910)

Foton där inte annat anges:

Cass Finlay

Sofia Olsson

Maria Dahlberg

Olle Johansson

Medgivande finns om publicering inklusive på SKKs hemsida.